

STOP WAPENHANDEL

Stop Wapenhandel
Anna Spenglerstraat 71
1054 NH Amsterdam
www.stopwapenhandel.org
Facebook Stopwapenhandel
Twitter@CTWnl
IBAN NL11TRIO0390407380

Militaire productie in Nederland - Factsheet #01

Aan wapenhandel wordt fors verdiend. Het grootste wapenbedrijf ter wereld, het Amerikaanse Lockheed Martin, had in 2018 een omzet uit wapenverkoop van \$50 miljard. Het grootste wapenbedrijf van Europa, BAE Systems, had een omzet uit wapenverkoop van \$22 miljard. De Verenigde Staten zijn de grootste wapenexporteur ter wereld, daarna volgt de Europese Unie. De koersen van wapenbedrijven schieten omhoog als ergens oorlog dreigt.

De grote wapenbedrijven hebben hun markt uitgebreid door ook apparatuur voor beveiliging/security en grensbewaking te ontwikkelen. Zo verdienen ze dubbel aan oorlog; enerzijds door het leveren van wapens, anderzijds door het leveren van technologie om vluchtelingen tegen te houden.

High-tech wapenproductie in Nederland

Nederland heeft een paar grote wapenbedrijven: Thales, Damen, Fokker en Airbus. Ze maken onder andere marineschepen, militaire elektronica en onderdelen voor militaire vliegtuigen en raketten. De Nederlandse krijgsmacht is een grote klant van deze industrie.

De Nederlandse militaire industrie is kennisintensief. Onderzoeksinstituut TNO doet veel onderzoek voor militaire toepassingen. Nederland heeft ook veel ruimtevaarttechnologie met militaire toepassing, onder meer bij het NLR (Nederlands Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium). Airbus heeft een afdeling Defence and Space. Raketten en satellieten spelen een belangrijke rol in moderne oorlogvoering.

Naast de grote bedrijven en instellingen die vooral voor de oorlogvoering werken zijn er veel midden- en klein bedrijven die gespecialiseerde onderdelen leveren aan de wapenindustrie, maar ook niet-militaire producten maken. Met speciale subsidies

stimuleert Nederland deze bedrijven om nog meer militaire producten te ontwikkelen.

De overheid op de wapenmarkt

De Nederlandse krijgsmacht verkoopt zijn afgestoten wapens en militaire voertuigen op de tweedehands wapenmarkt, de opbrengst daarvan gaan naar Defensie. In Nederland worden geen handvuurwapens geproduceerd; wel in bijvoorbeeld buurlanden Duitsland en België. Afgeschreven handvuurwapens worden door de krijgsmacht (en politie) niet verkocht maar verschroot.

Doorvoer

Via de Rotterdamse haven en Schiphol worden veel wapens doorgevoerd naar bestemmingen overal in de wereld. Vaak laat de overheid dat gewoon toe. Nederland is distributieland, ook als het om wapens gaat.

Wapenexport

Ruim tweederde deel van de Nederlandse wapenproductie wordt geëxporteerd. Daarvoor moet een bedrijf een vergunning voor export van strategische goederen aanvragen. In Nederland is het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor de vergunningverlening verantwoordelijk. Dat geeft al aan dat wapens geen gewoon economisch product zijn.

Wapenbedrijven leveren bij de verkoop vaak ook training van militair personeel en onderhoud van het product. Een wapenexport leidt daardoor vaak tot een langdurige militaire relatie.

Het Nederlandse wapenexportbeleid wordt gecontroleerd door de volksvertegenwoordiging. Elk jaar rapporteert het ministerie van Buitenlandse Zaken aan de Tweede Kamer. De vergadering daarover is openbaar.

Geen wetten maar richtlijnen voor wapenexport

Wapenexportbeleid is een nationale, en geen EU-bevoegdheid omdat het feitelijk onderdeel is van buitenlands- en defensiebeleid. Wel volgen alle landen van de Europese Unie gezamenlijke richtlijnen voor wapenexport. Die richtlijnen bevatten acht criteria over onder meer mensenrechten, vrede en ontwikkeling waaraan een wapenexport moet worden getoetst. Maar de richtlijnen bevatten veel ruimte voor interpretatie. Vaak laten de Europese lidstaten economische en militaire belangen zwaarder wegen. Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken overlegt voor de beoordeling van wapenexportvergunningen met de ministeries van Buitenlandse Handel en van Defensie. Bij voorkeur wordt wapenexport niets in de weg gelegd.

Waarom wapenexport gestopt moet worden

Hoe meer wapens, hoe meer risico dat bij een conflict geweld wordt gebruikt. En hoe minder noodzaak landen voelen om te investeren in diplomatie. Maar in regio's waar spanningen zijn, zitten natuurlijk de meest interessante klanten voor de wapenindustrie. Wapens zijn niet de oorzaak van oorlog maar kunnen wel veel bijdragen aan instabiliteit en onveiligheid.

Wapens kunnen een bedreiging zijn voor mensenrechten. Turkije en Egypte bijvoorbeeld hebben hun legers ingezet tegen burgers. Omdat deze landen Westerse bondgenoten zijn is Europa bereid een oogje toe te knijpen. Maar eigenlijk zouden geen wapens geleverd mogen worden aan landen waar mensenrechten worden geschonden.

Wapens kosten veel geld, terwijl voor basisbehoeften – onderwijs, gezondheidszorg – soms te weinig geld is. Marokko bijvoorbeeld heeft recent voor bijna een miljard dollar aan bommen en raketten besteld in de Verenigde Staten. Terwijl de bevolking in het Rif maandenlang heeft geprotesteerd omdat te weinig wordt geïnvesteerd in voorzieningen. Is veiligheid dat je een sterk leger hebt, of is veiligheid dat je naar een dokter kan als je ziek bent?

Wat moet er gebeuren?

Er moet veel meer worden ingezet op ontwapening en op het voorkomen van geweld. Wapenhandel moet aan banden worden gelegd en export naar landen in oorlog en naar landen waar mensenrechten worden geschonden moet worden verboden.

